

Н.П. Баріда, ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”

ПОПИТ НА ГРОШІ ЯК ЕКОНОМІЧНА МЕЖА ГРОШОВОЇ ЕМІСІЇ

Грошова емісія – це процес зростання грошової маси в обігу в результаті перевищення випуску грошей банківською системою над їх вилученням. Грошова емісія розширює грошову пропозицію. Інституційною основою грошової емісії є банківська система.

Фактична кількість грошей в обігу є функцією екзогенних чинників, котрі за своєю природою є результатом суб’єктивних мотивів у суспільстві. А тому обсяги грошової емісії, можуть змінюватись залежно від поведінки суб’єктів емісійного процесу. Значною мірою грошова емісія залежить від дій НБУ та визначених ним основних засад грошово-кредитної політики, від діяльності комерційних банків та їх внутрішньої бізнесової політики. З огляду на це, важливо, щоб суб’єктивне втручання в емісійний процес не порушувало об’єктивної економічної межі грошової емісії.

Економічною межею грошової емісії є попит на гроші. Аргументувати це твердження можна враховуючи дві площини грошових відносин. По-перше, виходячи з того, що “попит” є ключовою силою ринкових відносин та інформаційною основою для “пропозиції”; по-друге, виходячи із сутності грошей як найбільш ліквідного активу, який виступає загальним еквівалентом вартості створених товарів та послуг у країні.

Ключовим атрибутом сучасної ринкової економіки є кредитні гроші. Емісія кредитних грошей базується на основі кредитування реальної економіки. Завдяки кредитному характеру грошової емісії, випуск грошей тісно пов’язується з реальними потребами господарського обороту, сприяє його розвитку та забезпечує адекватність обсягу емісії розвитку виробництва та продуктивності праці в економіці.

В економічних системах, які функціонують на ринкових засадах, обсяг грошової емісії визначається грошовим ринком. Основним механізмом функціонування будь-якого ринку є відповідність пропозиції сформованому попиту. Аналогічною є ситуація на грошовому ринку, в умовах розвинутих ринкових відносин грошова пропозиція адекватна попиту на гроші, а процентні ставки рівноважні. У ринкових умовах діє механізм автоматичного збалансування грошової пропозиції відповідно до попиту на гроші, в результаті – обсяг грошей відповідає реальним економічним потребам. Автоматизм підтримання грошей на об’єктивно необхідному рівні закладено у механізмі емісії

кредитних грошей. Емісія кредитних грошей здійснюється на кредитних засадах, що містять передумови повернення з обігу надлишкової грошової маси в результаті повернення кредиту. При виникненні потреби у додаткових платіжних засобах банки, надаючи кредити, збільшують грошову пропозицію відповідно до попиту на гроші.

Виходячи з того, що гроші – це загальний еквівалент вартості товарів та послуг створених у країні, то всі грошові відносини є зовнішнім проявом процесу формування, розподілу та перерозподілу вартості. Отже, “гроші” і “товар” – це вартісні економічні категорії. Між товаром та грошима існує єдина субстанція – вартість. У свою чергу, грошовий та товарний обіг – це дві сторони виміру одного економічного явища – процесу суспільного відтворення. Такий взаємозв’язок вказує на необхідність певного балансу між загальною товарною та грошовою масою, між сукупним платоспроможним попитом та сукупною товарною пропозицією. За умови такої збалансованості економіка перебуває у рівноважному стані, що є необхідною передумовою сталого економічного зростання. З огляду на це важливо, щоб приріст грошової маси був адекватним приросту ВВП. А тому економічною межею грошової емісії є приріст ВВП (додана вартість), а її зовнішнім емпіричним проявом у сфері грошових відносин є реальний попит на гроші.

Отже, якщо розширення грошової пропозиції, тобто грошова емісія здійснюється адекватно попиту на гроші, то вони мають стимулюючий вплив на розвиток економіки та підвищення добробуту громадян, в іншому випадку грошова емісія є джерелом інфляції, руйнівних процесів в економіці та зубожіння.